

JÓ SZERENCSET

MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati HETI SZAKLAP.

III. évfolyam.

16. szám.

1910. január 16.

Szerkeszti:

LITSCHAUER LAJOS

kir. bányatanácsos.

Szerkesztőség és

Telefon:

o kiadóhivatal:

Szerk.: 4.

Selmeczbánya

Kiadóhiv.: 5.

Nyomda: 29.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ára: egy évre 12 K.

Az előfizetés megkönnyítésére havi 1 K
észleteket is elfogadunk. A megrendelésre
fontosabb aláírások egy évre kötelezők.

TARTALOM: A zártkutatómányok átruházásáról.

Opál-bányászat. — Tudomány-Gyakorlat. Vashegy és környékének régi bányaműveletei. — (2 rajzzal.) — Szemle. Bányaművelés. — Kőszén- és érczelőkészítés. — Kémlesztés. — Gépészet. — Műhelygyakorlat. — Elektrotechnika. — Technológia. — Közgazdaság. Közgazdasági hírek. — Közgyűlések. — Osztalék. — Piaci hírek. — Kartelek. — Hírek. Személyi hírek — Híradások. — Bányász-egyesületek. — Bányahatósági ügyek. — Társadalmi hírek. — Vegyes hírek. — Hírek a külföldről. — Munkisüggék. — Balesetek. — Szakoktatás. — Irodalom. Irodalmi értesítés. — Könyvismertetés. — Lapszemle.

A közlemények csakis a forrás megjelölésével vehetők át.

A zártkutatómányok átruházásáról.

— Írta: Dr. Fehér Manó oraviczbányai ügyvéd. —

(Folytatás a 277. oldalhoz.)

Lehet a közönséges polgári birtokot és a bányabirtokot külön-külön átruházni; de lehet azokat együttesen is vagyis egy és ugyanazon szerződésben elidegeníteni. Az együttes átruházásnál azonban megkivántatik, hogy a polgári birtok is a telekkönyvi számok megnevezésével s a bányabirtok is a bányakönyvi számok megjelölésével, tehát mindegyik külön-külön meghatározottassék és mindkettőre nézve az u. n. bekebelezési engedély megadassék.

Egyszóval, az adományozott és engedélyezett bányabirtok tekintetében a vagyonátruházás terjedelmére nézve kételyek nem merülhetnek fel.

De igen is kétséges lehet ilyenkor a vagyonátruházás s illetve a vagyonszerzés terjedelme a zártkutatómányok tekintetében; s az általam fentebb kontemplált esetekben csakugyan lehet a felett vitatkozni, vajjon az adásvevési szerződéssel a zártkutatómányok is eladottaknak tekinthetők-e avagy sem.

Amint fentebb már mondtam, ezen kontravers kérdésre a helyes választ csak akkor adhatjuk meg, ha a kérdés megoldásánál a zártkutatómányok speciális jogi jellegét szem előtt tartjuk.

Anynyi bizonyos, hogy a zártkutatómány akár a benne foglalt jogosítvány tartalmát, akár annak tartamát tekintjük, nem bír sem öncélú rendeltetéssel, sem teljes jogi önállósággal.

Öncélú rendeltetésről azért nem lehet szó a zártkutatmánynál, mert az szorosán véve még nem nevezhető bányavagyonnak, hanem a tulajdonképeni vagyis az adományozott bányavagyon szerzésének az előfeltételét képezi.

Hiszen a törvény világosan mondja, hogy kutatni annyit tesz, mint a fenntartott ásványokat telepeikben felkeresni, s a feltaláltakat annyira feltárni, hogy azokra a tulajdonjog adományozható legyen.

Már pedig a kizárolagos kutatási jogosítványt képező zártkutatmány alapján annak területén eszközölt feltárási munkálatok még mindig csak kutatási munkálatokat, de a kutatás előhaladottabb stádiumában fogatosított olyan kutatási munkálatokat képeznek, amelyek alapján, ha eredménnyel járnak, a zártkutató a bányahatóságtól adományozást kérhet, vagyis valóságos bányavagyont tulajdonjogilag szerezhet.

Jogi önállóságról pedig azért nem szólhatunk a zártkutatmánynál, mert a törvény annak jogi létezését és jogi sorsát az alapjául szolgáló kutatási engedély létezésétől teszi függővé.

Ha tehát a kutatási engedély a meghosszabbítás elmaradásának indokából töröltetik, azzal eo-ipso mindazon zártkutatmányok is töröltetnek, amelyek a meg nem hosszabbított kutatási engedély alapján szereztettek.

Ezekből látható, hogy a zártkutatmánynál a teljes jogi önállóságnak kriteriuma hiányzik.

De azért a zártkutatmány is specziális bányavagyont képez és mint ilyen mindenesetre bír anynyi önállósággal, hogy azt *mint ingó jogot a közönséges polgári birtok tartozékának tekinteni nem lehet.*

Aki tehát zártkutatmányt akar venni, tartozik azt az adásvevési szerződésben minden kétséget kizáró módon vagyis az iktatási és az évszám pontos megjelölésével határozottan és expressis verbis mint az adásvevés tárgyát megnevezni.

E tekintetben nem tesz különbséget, hogy a vétel tárgyát zártkutatmány egyedül, avagy pedig polgári birtok és zártkutatmány együttesen képezi; mert az utóbbi esetben a polgári birtok is, s a zártkutatmány is, tehát mindegyik külön-külön mint az adásvevés tárgya a legnagyobb határozottsággal és pontossággal megnevezendő.

Eijutottunk volna tehát odáig, hogy az általunk felvetett és megvitatott kontraverz kérdésre a választ megadhassuk.

S a fentebb kifejtettekből merített erős meggyőződésünk szerint ez a válasz nem lehet más mint az: hogy a mondott esetben az eladó az adásvevési szerződéssel csakis magát a polgári birtokot ruházta át a vevőre s így az ezen birtok területén bejelentett zártkutatmányok a polgári birtokkal együtt eladottaknak nem tekinthetők.

A magyarországi opálbányászat.

(Történeti, geológiai és bányászati viszonyok.)

— Irta: *Abzinger Gyula* okl. bányamérnök. —

(Minden jog fentartva.)

(Folytatás a 280. oldalhoz.)

A kvarczos ragasztó-anyag egyebekben is egészen más kinézésű, mint amilyenek egyes kovasavval átitátott kőzetek s inkább az injekciókkal mutat hasonlatosságot, melyről azonban mint láttuk esetünkben szó sem lehet. Keletkezésére nézve igen könnyű magyarázatot lelünk abban, mit az »Opálmutter« képződésénél mondtunk. Csak az esetlegességtől függ, hogy a kovasav szintjátszó nemes-, vagy értéktelen nem nemes opál alakjában marad-e valahol.

Az opál tehát nem lehet sem közvetlen postvulkáni hatásoknak, sem a rokon termáknak következménye, hanem a világűrben örökösen keringő víz folyton romboló és újból alkotó munkálkodásának eredménye.

Érdekes, de a fennebbiek szerint természetes is, hogy a nemes opál rendszeren kisebb-nagyobb mennyiségű nem nemes, mint hyalith, tej-, üveg-, viaszopál stb. társaságában fordul elő úgy, hogy ezeknek nagyobb mértékben való fellépése alapos reményt nyújt nemes opál előfordulására is. Míg ez így igen gyakori, törvényül felállítani még sem lehet, mert fordul elő értékes opál az említett kísérők nélkül is, sokszor meg az értéktelen opálok egész tömege között sem lehet egy parányi színjátszót sem felfedezni.

A nemes opál leginkább egy darabban fordul elő az értéktelenekkel s csiszolás előtt ezen részeket le kell választani róla. A nemes opál az értéktelenek belsejében, attól körülzárva, nemes és nem nemes opálrétegek váltakozva, található.

Abból, hogy az előbb közölt elemzés szerint a víztartalom-mennyisége arányosan nagyobb a színjátszó opáloknál, meg abból, hogy a hydrofán a vízen egy ideig úszik, azután teleszivódván leszáll, átlátszó és színjátszóvá válik, méltán azt következtethetjük, hogy a víztartalom ha talán nem is egyedül, igen fontos tényező az opál színjátszásánál.

Hogy az opál mennyit tart meg oldó vízből, a körülményektől függhet. Így ha a szűrő gyanánt szereplő kőzet, amellet, hogy még mint ilyen képes a kovasav visszatartására, de egyebekben meglehetősen ritka: az opállal hátramaradt víz egy része útat talál az eltávolításra, az opál vízben szegényebbé válhat s nemes opál helyett kevésbé színjátszó, vagy épen értéktelen képződik.

Elég nagy oldatmennyiség mellett megvan a mód, hogy a külső részek a belsőnek mintegy légtőlmentes burkával szolgáljanak s a vizet

eltávozásában megakaszszák. Ha ezen kívül az opálanyag az egész üreget szorosan kitölti, a víznek a kovasavba való beprézelésére bizonyos, ha nem is nagy, nyomás is létrejöhet s ilyenkor a kovasav szép, színjátszó opállá fejlődhet.*)

Persze ha az opállerakodás az üreg méreteihez képest csekély, az oldat kis részekben, lassan szivárog, a nemes opál képződésének lehetősége is megszűnnék, mert az egyszer lerakódott rétegnek ily burokkal való körülzárására fölhasználható újabb réteg megérkezése előtt elpárolog az a víz, amelynek a nemes opál képződése, illetve a színjátszás érdekében maradnia kellett volna. Ez lehetett az oka annak, hogy a már említett bocskor alakú képződmény is csak üvegopállá fejlődhetett, mert az üregnek térfogata, melyben képződése történt, annak méreteinél jóval nagyobb volt s képződése sem egyhuzamban, hanem több időszakban történt. Ezt bizonyítja az, hogy több rétegből állott s igen csekély behatásra az egész két részre is vált, két eltérő árnyalatú, egymással érintkező réteg mentén.

Az imént mondottak lehetnek okai annak is, hogy a csepköves opál (hyalith) színjátékot nem mutat. Náluk ugyanis a víz szabadon elpárologhat.

Ha az opáloldat esetleg jó szűrő-képességű, de nagyon száraz közetrészbe kerül, ez az opál víztartalmának egy részét fölveszi anynyira, hogy a kovasav sokszor száraz, fehér por alakjában marad vissza. Ilyenkor nemes opál nem képződhet; legfeljebb, ha elegendő kovasav-tömeg van jelen, lehet számítani hydrofan vagy okulus előfordulására.

A tapasztalat is azt mutatja, hogy száraz kőzetben, ha kinézése különben az opáelőfordulást illetőleg biztató is, legfeljebb okulust, vagy hydrofant, szóval »beteg« vagy »rothadt« opált találhatunk.

* Ilyenforma térfogatnövekedés állhat be a kiválás alkalmával, mint amilyent egyes kohósalakok kihülésénél észleltek. Adatot erre a kovasavat illetőleg azonban nem találtam.

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

Vashegy és környékének régi bányaműveletei.

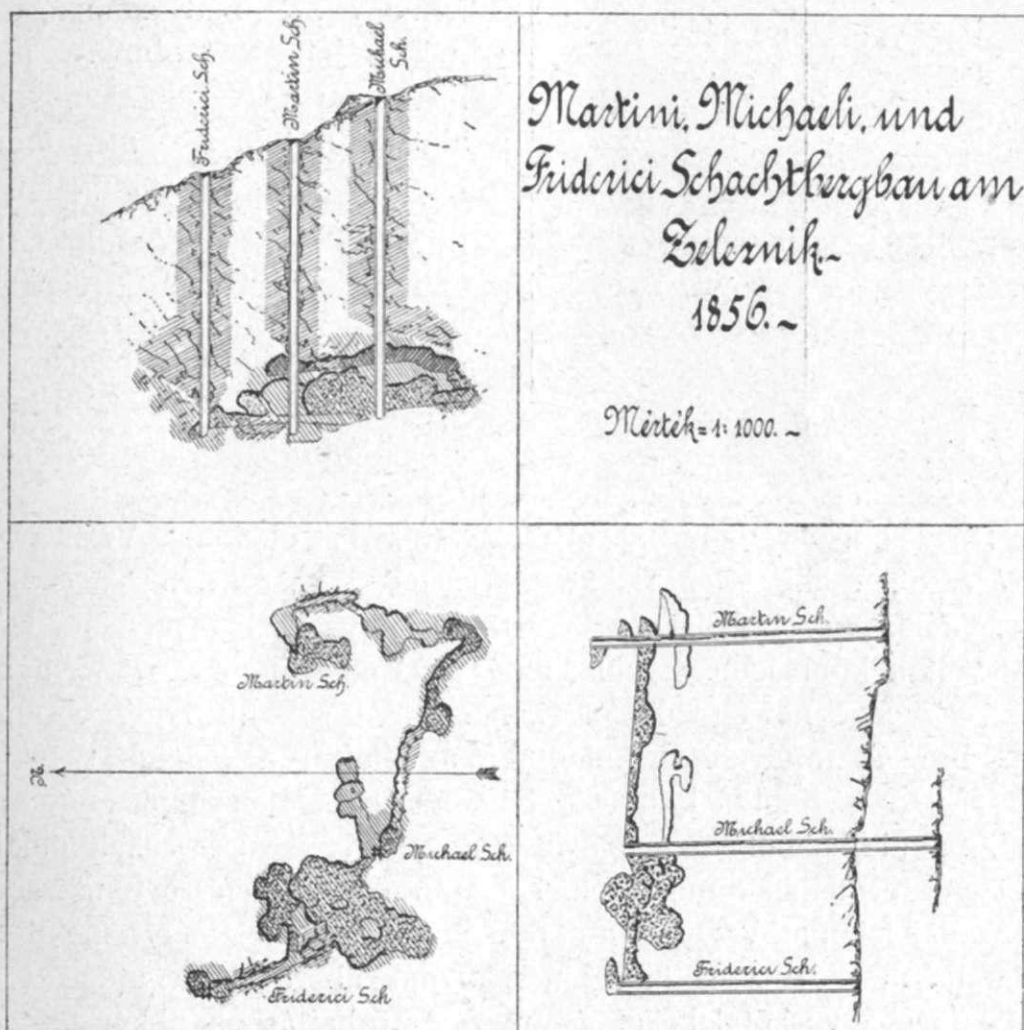
— Irta: *Wlachovszky Mihály* bányaművezető. —
(Eredeti Közlemény a »Jó Szerencsét« számára.)*)

A »Jó Szerencsét« II. évfolyamának 27. és 28. számában. „*Miként lehet a régiek által felhagyott bányetelepeket ismét üzembe helyezni*“ cím alatt megjelent cikk arra indított, hogy a Vashegy környékén

*) A rajzok léptékfelírása a rajzoknak felükre való kisebbitése folytán, megfelelően változik. *Lts.*

még most is létező és ezelőtt fenállott régi bányaműveletekkel foglalkozzam.

E műveletek nekünk, kik a bányamunka közvetlen vezetésével vagyunk megbízva, sok gondot okoztak már és még igen sok gondot fognak okozni, mert nehéz lesz az azokban folyó bányászati műveleteknél a biztonság követeléseit betartani s sok nehézséggel fog járni a régi fejtőterületeken visszamaradott ércmaradványok, czélszerű és gazdaságos lefejtése.

1. sz. rajz.

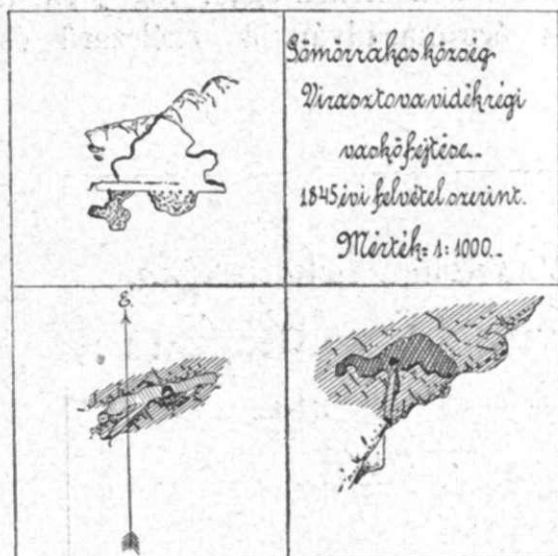
Gömör-megyének sok oly bányatelepe van, amelyen hajdan sok száz munkásember dolgozott.

Hol vannak e régi munkahelyek? Miért nincsenek ezek üzemben? Lehet-e ezeket ismét üzembe helyezni? A választ ezen kérdésekre Mega Samu fent hivatott cikke kimerítően megadja.

A bányaművelés ezen ősi helyei közül egyiket-másikat ma már éppen nem, vagy csak alig lehet felismerni és csak a szájhagyomány és megbizhatatlan mondák regélnek még e bányaművek áldásairól vagy

balsikereiről. Másoknál épület, romhalmazok, hányók, horpadások, vagy tátongó hasadékok jelzik, hogy e helyeken valamikor a bányász köszöntője hangzott és a sziklafalak és hegyoldalak az ék és kalapács csengetésétől, robbantások dördülésétől viszhangoztak.

Miután a vashegyi bányászat évszázadok óta valószínűleg meg-

2. sz. rajz

szakítás nélkül üzemben volt, e szomorú jelenségek nem igen tűnnek szembe. Bár elhagyott tárók, aknák, hányók és horpadások itt is nagy számmal vannak, ezeknek a jellege többnyire olyan, hogy nem lehet sejteni, miszerint alattuk a bányász még mindig folytatja jövesztő munkáját. És mintha e titokzatos, néha borzalmas, számtalan veszéllyel fenyegető régi fejtőhelyekhez valami varázs-erő vonzana, még mindig felkeressük ezeket, hogy a régiek által visszahagyott érce-

ket lefejtve hasznosítsuk és értékesítsük.

Hogy hol és mely helyen kezdték ősi elődeink Vashegyen a bányászatot, csak sejteni lehet. A vashegyi vasérctelepek geológiai fekvésénél fogva azt lehet következtetni, hogy az első művelés, külső-fejtés volt a kibúváson. E külső fejtés a »Róna« fensik. »Petermanka« vagy »Czech« nevű vidékén lehetett. A külszíni fejtések mindig mélyebbre és mélyebbre haladtak, ami által a fedőközet tetemes magasságban szabaddá lett, idővel beomlott, betakarván a fejtések talpait. Ez által elődeink arra kényszerültek, hogy a vasérczet földalatti műveléssel termeljék, amely czélből azután akna-művelésre rendezkedtek be. Ámbár jelenleg Vashegyen csakis táró-művelés folyik, a régiek telepítés-módja mégis megokolható, mert aknákkal rövidebb uton közelíthették meg a vaskőtelepeket és mert táró-hajtáshoz akkoriban nem rendelkeztek megfelelő szállító eszközökkel. Az aknaszerű művelést igen alapos módon okolják meg továbbá a régibb idők bonyolult birtokviszonyai, melyek lehetetlenné tették, hogy valamely bányamező táróval alávéjassék anélkül, hogy a bánya-szomszéd telke ne érintessék egyúttal. E műveletek az évszázados vaskőfejtések következtében beomlottak.

Ha jelenleg régi műveletekre akadunk, ezek inkább a múlt századból valók, mert ilyeneken néhol, az ék-munkán kívül, már a fekete lövőporral történt robbantó munkának a nyomait is fel lehet ismerni. A lövőporral való robbantó munkát a Vashegyen a szájhagyomány

szerint a múlt század harminczas éveiben kezdették használni. Hogy e műveletek a múlt századból valók, a sokszor talált ácsolatmaradványok, szerszámtöredékek, edénycserepek és pénzdarabok igazolják.

A múlt század hetvenes éveiben még több külszíni akna fennállott és egyes bányamezők kizárólag csak azokkal voltak feltárva. A termelvényt kankalék segélyével emelték a külszinre.

(Folytatjuk.)

Szemle.

Bányamívelés. | **Robbantó töltések elektromos gyújtása.**

A gyújtást *Pichler J.* (Neumarkt, Oberpfalz) 214705. sz. N. B. Sz. által védett módon, a vezetődrótok közé helyezett, alumiumból álló, közvetítő gyújtópor által eszközli, mi mellett az aluminiumpor, vagy aluminiumpor, vagy aluminiumpor-alakjában kerül használatba. Az aluminiumpor esetleg okszigént, vagy szénanyagot tartalmazó keverésrészekkel is kiegészíthető, melyek azután a reakció hőmérsékletének fokozása következtében a gyújtást siettetik. *Cz.* (50.)

— **A Dräger-mentőkészülékek** a Cherry-Mine-bányán, Illionisban történt nagy bányaszerencsétlenség alkalmával fényesen beváltak. Nyolcz sisakos Dräger-mentőkészülékkel harmincz bányamunkást mentettek meg, akik nyolcz napig el voltak zárva a külső világtól. Ez a tény talán elegendő módon megegyezik azt a sokfelől hangoztatott állítást, hogy lélegező készülékkel nem lehet bányákba-szórultakat élve kimenteni. Az amerikai Egyesült államok állami mentő-állomásai mind Dräger-készülékekkel vannak felszerelve. (*The Colliery Guardian.* 1909. decz. 3.) *Br.* (42.)

Köszén- és érczelőkészítés. | **Ezüstérczeknek cziandírozásáról.** *Theo P.*

Holt a *Mining and Scientific Press* 99. kötetének 159—162. oldalain ama kísérleteiről számol be, melyeket az ezüstérczek cziandírozása körül laboratóriumában végezett. Megállapította többek között, hogy a brómczianid, szabad cziánid hiányában az ezüstérczeket nem oldja s hogy *BrCN*-nek a cziánidoldathoz kis mennyiségben való hozzáadásával az ekstrakciót jelentős módon elősegíteni lehet, amit a brómczianidnak okszidáló hatásával lehet megokolni. Hogy az arany az ezüstitől eltérő módon viselkedik oldhatósága tekintetéből, az Mekszikóból származó riolitnak a kezeléséből kitűnt. Az aranynak egy harmadrésze ment át az oldatba, míg a 40-szer akkora ezüsttartalomtól mi sem volt az oldatban feltalálható. Az érczek bizonyos fajtájánál, mint látszik előző klórózó pörkölés nélkül, kielégítő ekstrakció-ered-

ményeket nem lehet elérni. A termés ezüstnek a viselkedése, az argentitnek a viselkedésétől egészen eltérő. *Cz.* (49.)

Kémlészet. | **Szürés fagyapoton át.** A szűrő-kendő helyett igen jó szolgálatot tehet a fagyapot, de csak akkor, ha a folyadékban levő csapadék nem túlságosan finomszemű s különösen akkor, ha nem anynyira szürlés, mint inkább a szürés alá kerülő folyadéknak a tisztálása képezi a laboratoriumi munkának a feladatát. Ha a fagyapotot azonban közvetlenül helyezük bele a tölcsérbe, megesik, hogy az a tölcsér csövét bedugaszolja, mi a szürés munkáját hátráltatja és lassítja. E bajt kikerülendő a tölcsérbe a fagyapot alá, kis szűrő tárcsát helyezünk, (olyant amilyen a Gooch-féle tégelyeknél használatos) ami a tölcsér csövének a fagyapot által való bedugaszolását megakadályozza. Ilyenkor azonban új kellemetlenség előtt állunk, mert a fagyapot a nedvesség behatása alatt felduzzad és a csapadéknak átfolyását nem akadályozza meg. *Heyendorff* dr. azt ajánlja, hogy a kis szűrő-tárcsára helyezett fagyapot fölé, a szűrő-munka megkezdését megelőzően, nagyobb és nehezebb szűrőtárcsát fektessünk, amely a fagyapot felduzzadását megakadályozva, lehetővé teszi, hogy a szürés gyorsan és megbízhatóan végeztessék. *Cr.* (134.)

Gépészet. | **A robbanó-erőgépek kezelése.** A robbanógáz-erőgépnek a kezelése sok irányban eltér a ramácsos gőzgépnek a kezelésétől; vannak azonban egyes viszonylatok, amelyekben a két géptípusnak a kezelésmódja megegyező. Az eltéréseknek az alapja, a munkamódnak a különbözőségében gyökerezik. Igaz ugyan, hogy az ekszplóziós mótornál is bevezetik a hajtószert a hengerbe, csak-hogy a hajtószer a gőzgépnél készen kerül bele a hengerbe, míg a robbanó-erőgépeknél a hajtószer már csak a hengerben alakul át akként, hogy munka teljesítésre képes legyen. A henger falainak, a ramács síkjainak, a be- és kibocsátó szerveknek az igénybevétele tehát itt egészen más, mint amott, amiből természetszerűen az is következik, hogy a robbanó-erő-motornak a kezelése más kell, hogy legyen, mint a gőzgépeké. Hogy idevonatkozólag csak egy példára hivatkozzunk, tapasztalhatjuk, hogy a robbanóerő-motornak a megindítása soha sem sikerülhet a bebocsátó szelepnek egyszerű megnyitása útján. A robbanó-erőgépnel, a megindítás céljából először a levegőnek és gáznak ekszplózbilis kevrékét kell előállítani, e keveréket a hengerbe kell bevezetni, ott komprimálni és fellobbantani kell, mert csak az első gyújtás után lehet a gép járását megindítani. Kisebb ekszplóziós gépeket ezért, a lendítő kerék kézzel való forgatásával indítjuk meg. Nagyobb és nagy robbanó-erőgépek megindítására komprimált levegőt kell segítségül venni. Ahol a telepen kompresszor áll rendelkezésre, külön segítő-

berendezés fölösleges, ahol ez azonban nincsen, ott külön sűrítő fazékokat kell a motor mellé szerelni, melyekben a motor üzemfolyamata alatt a következő megindítás levegőmenynységét önmaga komprimálja. Mindakét esetben e komprimált levegőt bocsátjuk be mindenekelőtt a motornak a munkahengerébe, mely kezdetben tehát egyszerű nyomott levegővel hajtott gép módjára indul meg. A megindult géphez erre kevesebb nyomott levegőt bocsátunk és a tüzelőszert feladva, a gyújtószerkezetet hozzuk működésbe. Ha a gyújtószerkezet, izzócsőgyújtó módjára van konstruálva, (vagyis ha platinacsövet kell valamely lánggal izzóvá tenni) először a gyújtócsövet kell megtüzesíteni. Elektromos gyújtószerkezeteknél először az akkumulátorokat, illetve az elektromotort kell üzembe helyezni, vagy pedig a lendítő keréknek az elfordításával kell a villámos gyújtó-áramot megindítani. Nagy szerepe van az indítás tekintetéből a gyújtó-anyagnak is. Gáznemű ilyen anyagnak használása esetén a gázvezetékeknek a becsatolása után a levegő és a gáz keverőszelepét kell beállítani, a vezetékekbe becsatolt gázzsákokat s a gázcsapokat kell rendbe hozni. Folyós tüzelőanyag használása esetén oly motoroknál, amelyek hengerébe gőzalakú levegőkeveréket vezetünk be amelyet előzőleg el kell gőzíteni, a motor elé külön elgőzítő vagy elgázító van szerelve, melynek rendes funkcionálása a motor zavartalan üzemmenetének a főfeltétele. Az elgázító helyes járására ennek folytán igen nagy gondot kell fordítani. Láng-gyújtással dolgozó motoroknál az elgázító a gyújtó-láng teljes hatása következtében hosszabb használat után, igen gyakran átég és így nem zár tökéletesen. Motoroknál, amelyek a fáradt gázokat a tüzelőszert elgázítására hasznosítják, ezenfelül még a kipufogó vezetéket is ellenőrizni kell. Ugyanez áll ama motorok tekintetéből is, amelyeknél a fáradt gázok a levegőt előhevítik. Indítás előtt mindenekelőtt a szelepek jó karban voltáról győződünk meg; erre a csővezetékeket kell revideálni, miután a kenőszertartókat megtöltöttük s a munkaramácsot kenőszerral elláttuk, azt indító helyzetbe állítjuk. A gyújtókészüléket szintén ki kell próbálni, végre pedig a lendítőkeréknek lassú elfordítása után arról győződünk meg, hogy a motor minden részében könnyen jár-e? A következő munka a hűtővíz tartójának a megtöltése s megeresztése lesz. Nyomott levegőnek a közbejöttével indítandó motoroknál a kompressziót kicsatoljuk. Indításkor először a gáz-, illetőleg petroleum-, vonatkozással folyadék-csapot nyitjuk meg (a tartón); rá a bebocsátó szelepet állítjuk be megfelelő módon és végre a lendítő kereket forgatjuk meg, rendesen szabad kézből. Természetes dolog, hogy az elektromos áramot már előzőleg bekapcsoljuk; motoroknál amelyek izzócső-gyújtóval dolgoznak, a platina-csövet tüzesítjük meg. Folyadékmotoroknál ezeken felül arról is gondoskodni kell, hogy az elgőzítő kellőleg azaz oly meleg legyen, hogy a rajta átvezetett tüzelőszert elgázíthassa. Az elgőzítőnek előmelegítésére

5—8 első percz elegendő szokott lenni. Mihelyt a lendítőkerék forgatása közben a hengerben az első ütés bekövetkezik, a lendítő kereket eleresztjük, a gázesapot vonatkozással a folyadékcsapot kissé megnyítjuk és a kibocsátó szerkezetet beállítjuk. Petroleum- és borszesz-motoroknál, amelyek elektromos gyújtással dolgoznak, az indításhoz benzint használunk akkor, ha a tüzelőszernek az elgőzítése a gép belső melegének a felhasználásával történik. Ha a gép szabályszerűen lassan megindul és járásában zavarok nem jelentkeznek, a gáz-, illetve a folyadékcsapot fokozatosan megnyitjuk és a motort ellenőrizzük mindaddig, a míg a normális fordulatszámot el nem érte. A transmizsziót csak teljes üzemben levő motorra szabad rákapcsolni, a munkagépeket pedig csak akkor szabad megindítani, ha a motor normálisan dolgozik. Üzem-közben a motort nyugodt járása tekintetéből, állandóan figyelemmel kísérjük. A kipuffugás szagtalan kell, hogy legyen. Ha a szíj csúszik, a motort azonnal megállítjuk; ha a hűtővíz igen melegen folyik le, a friss víznek a hozzáfolyását erősítjük. A motor beállítása a gáz-, illetve folyadék-csap egyszerű lezárásával történik. Mivel azonban a gázzacskó előtt és után is egy-egy csap szokott lenni, először a gázzsák előtt fekvő csapot zárjuk le, hogy a gép a zsákot előbb még kiüríthesse. A hűtővíz-hozzáfolyást abban a pillanatban kell lezárni, melyben a motor megáll. A szünetelő gépnek a megtisztogatása a legnagyobb gondossággal kell, hogy történjék. Végezetül az egész gépet minden részében ki kell szellőztetni. *D. Ing. K. (6.)*

Műhelygyakorlat. | **Önműködő hűtőkészülék fúró- és vágószerszámok részére.** A Zeitschrift für Werkzeugmasch. und Werkzeuge XIII. éf. 35. száma a Horace P. Marchall & Co. cég által Leeds-ben gyártott új önműködő hűtőkészüléket fúró- és vágószerszámok részére, mely a műhelygyakorlatban igen jó szolgálatot tehet, a következőképpen ismerteti: A hűtőkészülék pneumatikus szerszámhoz van kapcsolva. A csutorát képező fémcsővecske, szűk csővel és gummitömlő segítségével oly szorosán elzárt kannával korrespondál, amely szappanlúggal vagy vízzel van megtöltve. A levegő nyomása a kanna folyadék-tartalmára hat, minek folytán a hűtőfolyadék, vékony sugár alakjában a csutorán át, állandóan a munkadarabra folyik. A szerszámmal dolgozó munkás ennek folytán egész figyelmét a megmunkálandó tárgyra fordíthatja. A szerszám kenésére semmi gondja. *Ig. (3.)*

Elektrotechnika. | **Elektromos ellentálló-maszsza.** (Az Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft Berlin, 1908. évi 213612. sz. N. B. Sz.) Ezen ellentálló-maszsza azoknak a sorába tartozik, amelyeknél valamely nehezen olvasható rossz vezető,

nehezen olvasható jó vezetővel, pl. grafittal és valamely nehezen olvasható kötőanyaggal, pl. tüzetálló agyaggal van keverve. Roszsz vezetőül a feltalálók *Alundum*-ot használnak. Alundum igen kemény, kristályos anyag, amelyet baukszitból, az alumíniumnak amorf hidrátjából, előző tisztáló folyamat és rákövetkezőleg az elektromos kemenczében való kezelés után termelnek. Lényegében nem egyéb, igen tiszta és egyenletes szövetű, megömlesztett agyagföldnél. Kémiai összetétele: Al_2O_3 . A legegyszerűbb keverésarány 20 rész Alundum, 20 rész tüzetálló agyag és $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ rész grafit. *Cr.* (128.)

Tekhnológia. | **Új tüzetálló anyag.** Richard tanár az »Electrochem. and Metallurg. Industrie« 1909. évi folyamának 11. számában a „Moler“ nevű új tüzetálló agyagról referál, amelyet Jütland agyagtelepeiben, különösen Morsban, Furban és Silt-rupban, Dánia északi részeiben ásnak. Dánia állami laboratoriumában »Moler«-ból és »Moler« és agyag különböző keverékeiből téglákat készítettek, amelyeket tüzetálló voltak dolgában behatóan megvizsgáltak. A »Moler«-ból készült téglák, égetésük után igen finomszeműeknek, nagyon keményeknek és könnyűeknek bizonyultak. Retortás s hasonló kemenczék falazataiba beépítve 1100 C° -nyi meleget igen jól kibírtak. Gyártásukra a »Friedricksholmer Ziegelwerke« cég vállalkozott Kopenhágában. *Br.* (38.)

Közgazdaság.

Közgazdasági hírek. | **Titanit magyar biztonsági robbantószergyár r.-t. (Trencsén)** cég alatt a Ceipek és társai cég trencsényi titanitgyárát részvénytársasági alapra fektették 4.5 millió K alaptőkével, melyből 2 millió K-t az amszterdami tőzsdén nyilvános aláírásra bocsátottak. A prospektus szerint a gyár 1908-ban alakult és a titanit robbantószer 100 kg.-onként 175 K-ért hozta forgalomba, amiből 101 K a gyártási költségre esik és így a bruttó nyereség 74 K. A gyár 15.000 q. évi termelésre képes, ami 506.100 K tiszta hasznot eredményezne. A társaság bankári teendőit a Pesti magyar kereskedelmi bank végzi, mely bányái révén a gyárnak nagy konzumense. A részvénytársaságtól a gyár tulajdonosai és hitelezői együttesen 1 millió K készpénzt és 1.2 millió K névértékű részvényt kaptak. Forgó tőkére 1 millió K-t irányoztak elő. Az igazgatóság tagjai Thurn-Taxis Sándor herceg, Coudenhove Richárd gróf és Schweiger Leonhard dr. bécsi ügyvéd. Az igazgatóságba ezenkívül a Pesti magyar kereskedelmi bank is delegál majd három tagot.

Szakkörökben az alapítást ellenszenvesen fogadják. Az alapítási tervezet ugyanis 1.3 millió K-nak mikénti felhasználásáról egyáltalán említést sem tesz. Ezenkívül elhallgatja azt, hogy a gyár az előirányzott 15.000 q. termelésnek eddig csak igen csekély hányadát érte el. A 175 koronás eladási ár is túl magas, mert legfeljebb 150 K érhető el és a gyárnak a dinamitot gyártó államkincstárral kell versenyeznie akkor, mikor őszszertermelésül 50.000 q.-val számolnak, holott Ausztria és Magyarország őszszer évi robbantószer-fogyasztása sokkal kisebb, exportra pedig a gyár nem számíthat. E mellett a titanit minősége sem olyan kitűnő, hogy a többi robbantószeret kiszoríthatná. *Mk.* (2). — **A Szerszám- és Fűrészlap gyár részvénytársaság** 1909. november 30-án tartott közgyűlése elhatározta a feloszlást felszámolás útján. A közgyűlés ezen határozatát a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 14389/1909. sz. végzésével tudomásul vette. A részvénytársaság hitelezői követeléseiket hat hó alatt érvényesíthetik. *Bp. Kzl.* (4). — **Bányabank.** Már jeleztük a magyar bányabank szervezésének a tervét. E banknak az volna a rendeltetése, hogy a bányaipar céljait szolgálja. Úgy értesültünk, hogy a tervező konzorciumba, *Rouvier* volt francia miniszter is belépett. *Um.* (1).

Közgyűlések. | **A Magyar sangerhauseni gépgyár részvénytársaság 1910. évi január hó 21-én délelőtt 11 órakor Budapesten** a társaság helyiségeiben (Budapest, VI., Csáklya-utca 3.) I. évi közgyűlését tartja. *Napirend:* I. Az 1908/9. évi mérleg; az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentéseinek előterjesztése. II. A mérleg, a tiszta nyereség felosztása és az igazgatóság s felügyelő-bizottság felmentvényének megadása iránti határozathozatal. III. A felügyelő-bizottság megválasztása és az 1909/10. üzletévre járó tiszteletdíjának megállapítása. IV. Az alapszabályok 14. és 26. §-nak megváltoztatása. (Az alapszabályok 11. §-a értelmében a közgyűlésen való részvétellel, azon részvényesek jogosultak, kik részvényeiket, vagy a társaság pénztáránál, vagy pedig a Wiener Bank-Verein magyarországi fióktelepénél letétbe helyezték.) *Bp. Kzl.* (4). — **»A Magyar Bánya Részvénytársaság Dobsina«**, Budapesten, 1910. évi január hó 20-án délelőtt 11 órakor, Magyar-utca 36. szám alatti helyiségeiben, *rendkívüli közgyűlést tart*, melynek egyetlen tárgya: a felügyelőbizottság kiegészítése. (Részvények letétben.) *Bp. Kzl.* (7).

Osztalékok. | **A Beocsini Cementgyári Unió R.-T. nagyobb osztaléka.** A Magyar Általános Hitelbank által 1906. évben alakított »Beocsini Cementgyári Unio R.-T.« az elmúlt évben oly kiváló üzletmenetet ért el, hogy az idén valószínűleg még a múlt évi 20%-osnál is nagyobb osztalékot fog fizetni. E hirre a gyár papirosai 10 koronával emelkedtek. *Et.* (8).

Piaczi hírek. | **ÉRTÉKPIACZ. Értéktőzsdei árfolyam-jelentés.** (A Központi Váltóüzlet R.-T. Budapest, V., Szabadság-tér 3., eredeti heti tudósítása.)

1910. január 6—12.

	6-án	7-én	8-án	10-én	11-én	12-én
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár 4 $\frac{1}{2}$ % kölcsönkötvény	—	99.50	99.50	99.50	99.50	99.50
Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvény	—	3150	3100	3125	3125	3125
Magyar által. kőszénbánya 4 $\frac{1}{3}$ % elsőbbbségi kötvény	—	—	—	—	—	—
Magyar ált. kőszénbánya részvény Urikány-Zsilvölgyi kőszénbánya 4% elsőbbbségi kötvény	—	645	645	645	640	640
Beocsini cementgyári Unio r.-t. részvény	—	658	660	670	678	677
Északmagyarországi kőszénbánya részvény	—	339.50	339	336	340	335
Esztergom—szászvári kőszénbánya részvény	—	175	175	175	175	175
Felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvény	—	568	568	568	568	568
Kőszénbánya és téglagyár (Drasche) részvény	—	563	566	563	563	561
Magyar asphalt r.-t. részvény	—	188	187	187.50	187.50	187.50
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. részvény	—	628	630	630	630	630
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. új részvény (1909. kib.)	—	595	595	598	598	598
Nadrágyi vasipar társ. részvény	—	470	470	470	470	470
Rimamurányi salgótarjáni vasmű r.-t. részvény	—	671.50	672	667.50	666.50	670
Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r.-t. részvény	—	463	464	465	466	468
Klotild első magyar vegyi ipar r.-t. részvény	—	262	262	262	264	264

FÉMPIACZ. Fémek. Máris megkezdődtek az ujesztendőben is ama meglepetésszerű árváltozások, melyek oly óriási akadályokat gördítettek tavaly az üzletek elé. Különösen észlelhető ez az *ón*-üzletben, mely egyenesen kiismerhetetlen. Óriási lendülettel indult neki és ennek a fémnek a konzúmja majdnem annyit tett, mint a rézé, holott értékben körülbelül háromszor akkora, de az effektív szükséglet csak negyedannyit tesz, tehát a spekuláció jól működött. Az *ón* ára eleinte emelkedő irányzatú volt, azonban 3-ról 4-re kb. 5 fonttal esett, míg a következő nap már ez a baisse 3 font hausseal egyenlített ki. Az elmúlt hét végéig ez az emelkedő irányzat tartotta magát, ami azonban nem gátolta meg a vevőket abban, hogy jelenlegi szükségletüket ne fedezzék. *Ólom* irányzata ugyancsak emelkedő volt, míg *horgany* lanya. *Mk.* (2). — **Fémárak.** Jegyzések: *réz* Chili bars 61.10 azonnal, 62.10 három óra, best selected 65.05 azonnal, 63.16 három óra; *ón* Straits azonnal 151.76, 3 óra 152.15; *ólom* spanyol 15.—, három óra 14, *horgany* 23.26, 3 óra 23.15; *antimon* 30.10; *aluminium* 69.—; *arany* rudakban per oz 77.9; *fehérbádóg* 12.9. *Mk.* (2). — **VASPIACZ.** A *vasüzletben* még mindig nagyon gyérek a megrendelések. A tömegcikkék, mint rúdvas, durva és finom lemezek, drótszögek, vashuzal, öntvények, stb. iránt alig van érdeklődés. A vaskereskedőket a gyöngye üzletmeneten kívül a most általában folyó leltározások is tartóztatják a megrendelésektől. A detail-üzletekben alig van forgalom és ehhez képest az inkaszszó is gyöngye, ámbár fizetéképtelenségek az utóbbi

időben alig voltak ebben a szakmában. *Mk.* (2). — **A cinn-aczélgyártmányok áremelése.** A cinn-aczélgyárosok elhatározták, hogy telepeik termékeinek 10%-os áremelését, január 1-től 20%-ra fokozzák. *Um.* (1). — **Az amerikai vas- és aczélpiacz.** Newyorkból jelentik: Az Iron Age szaklap írja heti jelentésében: A nyersvasprodukció múlt év december havában, 2.636.000 tonnát tett ki. A heti termelőkéesség folyó év január elsején 595.000 tonna volt a múlt havi 599.000 tonnával szemben. Tizenkilencz új nagyolvasztó építését tervezik, ezek részint már épülőfélben vannak. Felteszik, hogy az évi nyersvas termelés 2,650.000 tonna lesz, a melynek 60%-a állítható elő ebben az évben. Ezen felül épülő félben vannak Siemens-Martin aczélművek évi 2.853,000 tonna produkálóképességgel és az üzem fele még ebben az évben megindul. A nyersvaspiacz ugyan még nyugodt, de a már eddig is észrevehető gyengébb irányzat növekvő kereslet folytán jobbra fordult. A nyugati közép államokban bázikus nyersvasat már tonnánként 16 dolláros alapon adtak el 1910. első, és 17,25 dolláros alapon 1910. második negyedében való szállításra. A waggonyáraknál 30.000 tonna lemezt rendeltek. *Us.* (5). — **SZÉNPIACZ. Szénforgalmunk szabályozása.** A felsősziléziai és az osztrai kerületből Magyarországra irányuló szénforgalom tarifális rendezése régóta függőben maradt. Az erre irányuló tárgyalások nehezen haladtak előre, s nem vezettek eredményre. A függő kérdések rendezése miatt a megegyezés csak *provizórikusan, három hónapi érvénynyel* jött létre. *Et.* (6). — **Szénbörze Bécsben.** A bécsi mezőgazdasági terménybörzének az a szándéka, hogy a börzei üzletágak közé felveszi a szénüzletet is. Az osztrák pénzügyministerium, mely már ismeri a terménybörze idevágó javaslatát, helyesli és támogatja megvalósítását. *Pn.* (9). — **PETRÓLEUMPIACZ. A nyerspetróleum drádrágulása.** Drohobicban a nyerspetróleum ára egy hét alatt 2'05 K-ról 2'21 K-ra emelkedett, aminek oka az, hogy a galicziai petróleumtermelők az árut most már az osztrák állami benzinmentesítő telepnek szállítják be és így a nyílt piacon a kínálat erősen csökkent. — **Petróleumárak.** A Budapesti ásványolajgyár r.-t. árjegyzései: Napjegyü (Standard) petróleum 27.; A., B., C. (vitzista) petróleum 28, Nobel petróleum 31, Császárolaj 37 K hordóval együtt. — A Magyar petróleum-ipar r.-t. jegyez: Császárolaj 38, Egykereszt jegyü petróleum 31, Háromkereszt jegyü petróleum 29, Kétkereszt jegyü petróleum 27'50 K, *Benzin.* Adómentes motorbenzin 0. 725/735 18, kisiparosoknak 14. *Ke-nőolajak.* Hongerolaj 50. 0. sz. gépolaj 28, VIII. sz. keverékolaj 14 K. *Mk.* (2). — **VEGYESEK. A csavarárak leszállítása.** A csavargyarak a csavarárúk árát január 1-ével ismét jelentékenyen leszállították. Az árleszállítás a következő: Medencze- és tartány-szegecsek 10 mm.-ig 10%; kazánszegecsek 11 mm.-en felül 5%; abroncs- és lemez-szegecsek 10%; csavarházak 5%; anyáscsavarok 10%; csavarkulcsok 5%; ekecsavarok 10%; dob-sín-csavarok 5%; morzsoló-csavarok 5%; kérék-csavarok 10%; kocsicsavarok 10%; pántcsavarok 10%; állvány-csavarok 5%. *Bp.* (8).

Kartellek.

A reszelő kartel felbomlása. Az osztrák-magyar reszelőkartel felbomlott. Az árakat január elsejével 5%-al leszállították, illetőleg 6%-kal nagyobb engedményt adtak. *Bp.* (8).

Hírek.

Személyi hírek. | **KINEVEZÉSEK, illetőleg előléptetések a k. vasgyáraknál:** *A zólyombrézói m. kir. vasgyári őrszlet* alkalmazottjai közül f. é. január 1-vel kineveztettek: **Tannenberg Géza** főmérnök felügyelővé és **Pfaff Gusztáv** mérnökgyakornok segédmérnökké; továbbá az altisztek létszámában: **Erdélyi Ede, Horváth Adolf, Petrán József és Wágner Vilmos** ideiglenes havidíjas művezetők, illetve irodakezelők véglegesítettek. Jelenlegi minőségükben előléptek: **Bránszky Vendel** főfelügyelő, **Schenek Gyula** felügyelő, **Milosevics Milos** főmérnök, **Marek László** mérnök. **Gunda Rezső** segédmérnök, **Berka Sándor, Lollok Károly** és **Bernáth József** hivatalnokok; továbbá az altiszti létszámában: **Panigay Ágoston, Szabó Béla, Randuska József, Jorcsik Károly, Sztraka János, Schwarcz Ferencz, Konok György, Trgina Sándor, Roszjár János, Stécz János, Longauer István, Filcsák János, Zvarik József, Debnár György,** művezetők, illetve irodakezelők. *T. I. 10. 1910.* — *A vajdahunyadi m. kir. vasgyári* alkalmazottak közül ugyancsak január 1-vel előléptek: **Buczek József** felügyelő, **Wilhelmb Ede** főmérnök, **Szabó Kálmán, Tóth Lajos** és **Benedek Vilmos** hivatalnokok; kineveztettek a tiszteli létszámában: **Járdánházy Daniel** irodakezelő, végleges minőségű hivatalnokká; **Strauss Gyula, Stafkovits Albert, Schalát Lajos** és **Ajtai Lajos** ideiglenes minőségű hivatalnokokká. Előléptek az altisztek létszámában: **Szigyártó Sándor, Bángi József, Cserny József, ifj. Orencsák János, Reibly József, Pállya János, Butsy József, Pakurár Simon, Jeszkely István, Linassy József, Csernák József.** Kineveztettek: **Kovács Lajos, Soltész Dénes, Steff József, Weil Gyula** és **Lörincy Endre.** *Vh. (2).* — A földművelésügyi miniszter **Kormos Tivadar dr.,** földtani intézeti II. osztályú geologust, I. osztályú geologussá nevezte ki. *Us. (9)* — **Hendrich Antal,** az Osztrák bányá- és kohóvállalat főmérnökét, a ki eddig a Göllniczbánya melletti Máriahuttán működött, az »Osztrák Magyar Államvasúttársaság« igazgatósága, Aninára, főfelügyelővé nevezte ki. *Szh. (3).* — **ELŐLÉPTETÉS.** **Schweiger Jenő** zalatnai m. kir. bányabiztos, kir. főbányabiztossá lepett elő. *Ab. (2).* — **HALÁLOZÁS.** **Pivarcs László** okl. bányamérnök f. hó 3-án, 35 éves korában; Nagybányán, szívszélhűdés következtében meghalt. Temetése január 6-án, d. e. 9 órakor volt. *Nv.* — **Frink István** társulati főaknász 36 éves korában, Tordán meghalt. *Mu. (2).*

Híradások. | **Oelberg Gusztáv** zalatnai m. kir. bányakapitány, ki gyengélkedés miatt nyugalomba vonulni készült, mint örömmel értesülünk teljesen felépült és hivatalának vezetését ismét átvette *Ab. (2).* — **A Dunagőzhajózási társaság köszénbányáinak elárúsító hivatala.** A Dunagőzhajózási társaság köszénbányái elárúsító hivatalát, a mely eddig elkülönítve működött, január elsejével a társulat Budapesten fennálló forgalmi igazgatóságához kebelezték be s annak kereskedelmi osztályához csatolták. Az osztály új beosztásának a keretében »Az első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság forgalmi igazgatósága, a köszénbányák elzáruló hivatala« megnevezését viseli; hivatalos helyiségei a magyarországi forgalmi igazgatóság épüle-

tében: Budapest, V., Rudolf-rakpart 3. szám alatt vannak. (Telefonszám: 31—69), a hova ezt az osztályt illető mindennemű levelezések intézendők. A jövőben mindazokat a felvilágosításokat, a melyek a Dunagőzhajózási társaság pécs-szabolcsi bányaművei termékeinek (kőszén, kovácsszén, mosott és rostált, tovább sajtolt szén, téglá és tojásalakban, koksza) elárúsítására vonatkoznak, ugyanitt fogják a legnagyobb készséggel megadni. *Us.* (3). — **Misztbányán** (Szatmár megyében) a harmincz éve szünetelő rézérczbányászatot újra üzembe helyezték. A bányaművet egy részvénytársulat bírja. *Um.* (1). — **Rézterület Mármarosban.** A Mármarosi-fémbánya-társulat totosbányai Szent Miklós bányájának egy kutató aknájában 36 méteres érczeret találtak, mely átlagosan 6% réz tartalmú, míg a válogatott ércz 18 százalékos. A társulat elhatározta, hogy nagyobb érczelőkészítő művet létesít magas olvasztóval és saját kezelésben fogja a rezet kiválasztani. *Et.* (5). — **A verespataki Czigány bányában** az utóbbi időben jó szerencsével bányászknak s kilátás van arra, hogy az áldás még hosszabb időig fog tartani. A dús csapást állítólag bányatolvajok (hollangerek) felfedezésének lehet köszönni. *Ab.* (2). — **Agyúgyár Magyarországon.** Ipari éz politikai szempontból egyaránt fontos tervet tárgyal a keresledelemügyi ministerium. Egy elsőrangú külföldi ágyúgyár ajánlata fekszik a ministerium előtt. A külföldi vállalat Magyarországon teljesen önálló ágyúgyárat akar létesíteni. Az erre vonatkozó tárgyalásokat a jelenlegi kormány, távozására való tekintettel nem kívánta lebonyolítani, csupán előkészítette ezt az erszág érdekei szempontjából igen fontos kérdést. *Et.* (7). — **Az állami szénbányák anyagszükséglete.** Az állami szénbányák középponti igazgatósága versenytárgyalást hirdet a vezetése alatt álló bányáknak az 1910. évben szükséges következő cikkekre és anyagokra: sodrony-, sín-, patkó-, tető-, lemez- és zsindeleszeg, fúró- és szerszám-aczél, kovács-, gömb-, lapos- és négyszögvas, vaskályhák és takaréktüzelőhelyek, alátétlemez és csillekerék. Azonkívül szükség van: repcze-, gép-, henger-, gnóm-, vulkán- és dinamo-olajra, petroleumra, benzinre, csillekenőcsre és karbolineumra. A vasárakra január 26-ig, a vegyi szerekre pedig január 28-ig kell az ajánlatot benyújtani. *Bp.* (9).

Bányászegyesületek.

A Magyarhoni Földtani társulat folyó hó 12-én, d. u. 5 órakor, Budapesten, az egyetemi ásványtani intézetben szakülést tartott a következő tárgysorozattal: *Réthly* Antal: Az 1810. január 14-iki móri földrengésről. *Kormos* Tivadar előterjesztése a saját, valamint *Horusitzky* Henrik, *Koch* Antal, *Lóczy* Lajos és *Treitz* Péter nevében: Nézetek Magyarország pleisztocén és holocén klimájáról; *Cholnoky* Jenő: Postglacziális klimaváltozásokról Magyarországon. *Us.* (8).

Bányahatósági ügyek.

A Zalatnai m. kir. bányakapitányság 1909. év december hó 24-én a következő elvonási határozat-ot adta ki a *Budapesti Közlöny*, 1910. évi 4. számában: 53. 909/25355. A »Desskereászka« czégű bányatársulatnak a Hunyadvármegye Maros-inneni járásába kebeleztetett Nagyalmás községbe kebeleztetett, a Lazú Mihelenilestilor hegyben fekvő »Szent Háromság« védőnevű bányászat huzamosb ideig merőben elhanyagolt üzemen kívüli állapotban hagyatván és miután az eddigi mulasztás igazolása és törvényszerű üzembevétele iránt 22414/909. szám alatti bányahatósági felszólítás sem vezetett eredményre, ennél fogva következetes üzemhanyagolás miatt az ált. bányatörv. 243. §-a alapján a jogosítvány elvonását a bányakapitányság kimondja és könyvi törlését jelen határozat jogerőre emelkedésével foganatosítja. Ezen határozat oly hozzáadással hozatik köztudomásra, hogy a bányászatot megszerezni szándékozók ebbeli zárt vétel-ajánlataikat 30 nap alatt e bányahatóságnál benyújthatják. — **A Nagybányai m. kir. bányakapitányság** a Budapesti Közlöny 1910. évi 6. számában, f. évi január 4. kolettal a következő *meghívást* tette közzé: 394,38. 1910. *Pokol Elek* bányabérlő és főrésztvényes kérelmére a borpataki Lipót bányatársulatot 1910. évi február hó 10-én délelőtt 10 órakor a m. kir. bányakapitányság mérnöki osztályában tartandó közgyűlésre ezennel meghívja a bányakapitányság. *A közgyűlés tárgyai:* 1. Számadások bemutatása és azok elintézése. 2. A bánya eladása folytán teendő rendelkezések. 3. Esetleges indítványok. Erről a társulati résztvényesek, esetleg jogutódai azzal értesítettnek, hogy a tárgyak fontosságára való tekintelből a gyűlésen személyesen jelenjenek meg, esetleg szabályszerű meghatalmazással ellátott képviselőt küldjenek, mert a hozandó határozatok a távolmaradókat is kötelezik.

Társadalmi hírek.

Szolgálati jubileum. Szép ünnepség keretében ülte meg f. hó 11-én a Ganz-féle villamossági r.-t. *Gombássy Imréné* a társulat érdemes osztályvezetőjének és évek hosszú során át főtitkárnak huszonöt éves szolgálati jubileumát. Az igazgatóság nevében Kögler Gusztáv vezérigazgató, a Ganz- és társa czég részéről Verderber József igazgatóhelyettes, kollégái nevében pedig Vaisz Lajos üdvözölték a jubiléumot. *Us.* (9). — **A marosujvári bányász-zenekar** január hó 9-én, a kincstári vendéglőben igen sikerült hangversenyt rendezett, a mely különösen a zenéhez értő közönségnek adott élvezetes estét. *Mu.* (1). — **ELJEGYZÉSEK.** **Szakall Dezső** a Rimámurány-Salgótarjáni Vasmű Rv. tisztviselője Korompán, eljegyezte Szabó Margitkát Egerben. *Rh.* (2). — **Bevelaqua Bódog** zólyombrézói m. k. irodakezelő eljegyezte Szeleczky Annust Sebesérről. **Zadránszky Győző** m. k. vasgyári irodakezelő eljegyezte Tóth Mariskát Budapestről. *Zh.* (2).

Vegyes hírek.

Új vas- és aczélgyár-vállalat Szombathelyen. Hír szerint egy bregenzi gyáros Szombathelyen nagyszabású vasúti felszerelési és aczélárúgyárat akar létesíteni. Az új gyár, amelynek építéséhez a tavasszal hozzákezdének, állami és városi támogatásban részesül. *Pu.* (9). **Fődéllemez-gyárosok szabadalmi pöre.** A budapesti Lukács és Meitner-czég Dernit név alatt egy a Hatschek Lajos czég *Eternit*-nek nevezett gyártmá-

nyához hasonló palautánzatot (műkölemez) hozott forgalomba, amit az utóbbi cég magára nézve sérelmesnek találván, a Lukács és Meitner-cég ellen a Dernit szóvédjegy érvénytelenítése iránt pört indított. A szabadalmi bíróság úgy találta, hogy a két szóvédjegy csakugyan megtévesztésre alkalmas és azért a Dernit szóvédjegy törlését elrendelte. *Mk.* (2). — **Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete** f. hó 4-én d. u. hat órakor látogatott igazgató-választmányi gyűlést tartott, gróf *Batthyány* Tivadar elnöklésével. Dr. *Detre* László titkár terjesztette elő múlt hónapról szóló jelentését. Bejelentette, hogy *Suhajda* József pénzügyi titkár indítványt nyújtott be a nyugdíjpótló intézmény mielőbbi felállítása iránt és kérte, hogy ezt az indítványt a választmány a legközelebbi gyűlésén tárgyalja. A választmány a kérelmet nem teljesítette és az indítványt előkészítésre a nyugdíjbizottsághoz utasította. A titkár jelentette még, hogy az osztrák és francia szolgálati pragmatika törvényjavaslatait tanulmányozás céljából az egyesület rövid időn belül meg fogja szerezni. Utána *Strazimir* Milán pénztáros terjesztette be jelentését. *Et.* (3). — **A vágvölgyi szerszámgyár** (Benedek és társai) Trencsénben, (mint betéti társaság), 1909. évi december hó 24-én kezdetét vette. — **A Stenberger-testvérek rézhámora** cég, a melynek főtelepe Ausztriában, *Ober-Freidritzon* van, budapesti fióktelepét beszüntette. **Beck Károly aknamélyítő és bányamunka-vállalkozó** üzleti helyisége: Budapest, IX., Üllői-út 25. sz. — **A Montan Olaj-társaság Friedmann Testvérek** cégnek üzlethelyisége: Budapest, VII., Garai-utca 33. sz. *Kp.* (2.)

Hírek a külföldről.

Rémes merénylet St. Etiennében. St. Etiennében a Mars bányában egy kormányhivatalnok a hivatalos szemleúton észrevette, hogy az egyik folyosón tizenöt vastag ácsolat szlop át van fűrészelve. A vizsgálat kiderítette, hogy merénylet készült és a kormányhivatalnok ébersége nélkül, igen nagy katasztrófa történhetett volna. *Et.* (3). — **Egysínű vasút.** Newyorkban f. hó 10-én próbálták ki szakértő bizottság előtt a *Scharl*-féle egy sínén járó közúti vasúti kocsikat. A próba kitűnően sikerült. *Et.* (9).

Munkásügyek.

MUNKÁSMOZGALMAK. A *Tuzla* mellett levő állami szénbányában, *Szerajevó*-ból érkező hírek szerint, a munkások néhány nap óta strájkban állanak. A nyugalmat nem zavarták meg. A munkások egy része dolgozik; valószínű, hogy a strájk nemsokára véget ér. *Bp.* (8).

Balesetek.

A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. tokodi szénbányájának egyik ereszkedőjében f. hó 8-án, reggel három munkás ácsolat-javítással foglalkozott. A folyosó talpát mély bányavíz borította. Nyolcz óra tájban, az **ácsolat özszeroppant**, két munkás a **vízbe zuhant** és a leszakadt széntörmelék elborította őket. A harmadik munkás, aki sértetlenül maradt, segítséget hozott. A gyorsan megindult mentőmunkával egy munkást kimentettek; egy munkás azonban a vízbe fulladt. A szerencsétlenségért senki sem okolható. *Pn.* (9.)

Raibl-ben elsülyedt a bányakórház. Szombaton január 8-án röviden jelentették a táviratok, hogy aznap délben, a föld elnyelte a karintiai *Raibl* községben a bánya fölött épült bányakórházat és, hogy ez alkalommal hét ember vesztette életét. Ujabban *Tarvisz*-ből a következő kiegészítő hírrészletek érkeztek a különböző napilapokhoz. Legrészletesebb és szakszerűbb az „*Egyetértés*“ (1910. évi

8. sz.) tudósítása, a miért is hiradásunkat e lapból merítjük. Az osztrák állami és a Henckel-Donnersmarck-féle ércbányák fölött levő bányakórház beomlott és maga alá temette az épületben tartzkodó embereket. A katasztrófát az egyik bányaüreg beomlása okozta, minek következtében mintegy 100 m². területen beszakadt a föld felszíne. A beomlott bányaüreg fölött épült kórház egyik fele azonnal beszakadt a mélységbe, néhány perczre rá, az egész épület a föld alá került. Az egyemeletes épületnek, csak a teteje áll ki a földről. A katasztrófa híre néhány percz alatt elterjedt és a bányában is abba maradt a munka; a bányászok mentésre siettek. A városban állomásozó katonaság a kórház helyén képződött tölcészerű völgykattant bekerítette. A tölcésér mélysége 60 m., a víz szemlátomást ömlött beléje; a szomszéd házak falai repedeznek. A szivattyúzás megindult. A szerencsétlenség okául azt mondják, hogy a kórház alatt, lefejtett bányaterület van, amelyben már évek óta nem dolgoznak. Állítják, hogy egy évvel ezelőtt szakértők figyelmeztették a bányavezetőséget arra, miszerint a közeli patak vize, a művelésen kívül álló bányába betódul. Klagenfurthból azt táviratozzák az Ujságnak (1910. é. 8. sz.): Raiblban a beomlási katasztrófa helyén a munkaügyi ministerium megbízásából Posch ministeri tanácsos és Rotky bányatanácsos jelentek meg. A bányahatóság nem tartja bizonyosnak, hogy a kórház elsüllyedését az alatta fekvő bányapillér meglazulása okozta, hanem lehetségesnek tartja, hogy a víz eltolódást okozott a sivó-homokban, amelyre a kórházat építették. A mentő-munkálatokat folytatják. — Boroszlóából híre érkezik, hogy a Deutschland-táróban, január hó 10-én **dinamitrobbanás** következtében egy bányamunkás meghalt, kettő pedig életveszélyesen megsebesült. *U.* (8.)

Szakoktatás. | Az »Iron and Steel Institute« ösztöndíjai. Az Iron and Steel Institute jelentékeny ösztöndíjakat írt ki. A folyamodások az intézet vezértitkárához Lloyd, London, Victoriast. 28. intézendők. Az ösztöndíjak olyanoknak van szánva, kik rendes tanulmányaikat már elvégezték de a vaskohászat és rokon szakok körzetében beható további tanulmányozásokra törekszenek. Az Iron and Steel Institute legközelebbi évi ösztöndíjvetéle 1910. évi május hó 4. és 5. napján lesz. Az elnök Devonshire hercege. *Mr.* (1). — **A bányászakademián Clausthalban** a folyó tanév téli szemeszterében 105-en hallgatták az előadásokat; az utolsó szemeszterben a hallgatók száma 96, az 1908/09 tanév téli szemeszterében pedig 118 volt. Magyarországi illetőségű, csak egy volt a téli szemeszter folyamán Clausthalban beiratkozva. *Mz.* (1).

Irodalom.

Irodalmi értesítés. | Örömmel jelenthetjük, hogy **Déry Károly** kir. tanácsos közismert műve a »Magyar Bányakalauz«, ezen igazán hézagot-pótló munka, már a sajtó alá való rendezés stádiumába került és *április hó elején* meg fog jelenni. A könyv terjedelme az eddigi kiadásoknál természetesen nagyobb lesz. Bánya- és kohóiparunk fejlődése, bár lassabban mint óhajtanók, de mégis csak halad és különös fontossága a »Magyar Bányakalauz« 1910. évi új kiadásának az lesz, hogy az utolsó évek haladásait: az állami szénbányászat létesítését, a vasgyárak fejlődését

számos új szénbánya keletkezését, az őszeses új és főleg a legújabb villamos berendezéseket ismertetni fogja. *Lts.*

Könyvismertetés.

Dr. Barlai Béla okl. kohómérnök, a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola rendes tanára öt kötetre tervezett **»A Vaskohászat Kézikönyve«** című nagyszabásúnak ígérkező hézagot pótló művéből az első kötet (115 oldal) megjelent. A művet szerző első sorban a selmeczbányai főiskolán használandó kézikönyvnek tervezte, de úgy írta meg, mint azt a már az előttünk fekvő első kötetből is látjuk, hogy az a kész szakembernek is segítségére lehet. A kézikönyv, tervezete szerint öt részre, vagyis öt kötetre fog oszlani. E részek, illetve kötetek a következők lesznek: 1. a vas metallurgiai kémiája és a vaskohászati salakok; 2. tüzeléstan; 3. nyersvasgyártás; 4. kovácsvas-, folytvas- és aczelgyártás; 5. öntés, kovácsolás és hengerezés. Előttünk **»A vas metallurgiai kémiája és a vaskohászati salakok«** felírású első kötet fekszik, amely a vasnak más elemekkel való vegyületeit és ötvözeteit és a salakokat, azaz a vaskohászatnak azt a részét tárgyalja, mely a gyakorlati vasgyártásnak az alapját képezi. A kötet két fejezetre az első fejezet 26, a második fejezet 5 szakaszra oszlik. Az anyag igen rendszeresen és áttekinthető modorban van feldolgozva; a szöveg érthetőségét 53. rajz fokozza. Sajnálom, hogy a hely szűke, a különösen érdekes részleteknek a kiemelését nem engedi meg, amiért is csupán arra kell szorítkoznom, hogy Dr. Barlai Béla bányászati főiskolai tanárnak e jeles alkotására a szakemberek figyelmét felhívom. A munka megrendelhető: Joerges Á. özv. és fia könyvkereskedésében, Selmeczbányán. (Az első kötet ára fűzött példányban 6— K.) *Lts.*

Lapszemle.

A Bányászati és Kohászati Lapok 1910. évi XLIII. évfolyama I. kötetének, 1. száma a következő tartalommal jelent meg: Az elektromos nagyolvasztó továbbfejlődése. Irta: *Katona* Lajos kohómérnök. A kereskedelmi lapos rúdvas és nyújtóhengerei. Irta: *Benczenleitner* Jenő. A kupolókemenczék méretezése. Az öntődei koks minőségi követelményei. Közgazdaság. (A legutóbbi évek cinktermelése. Közgazdasági hírek). Egyesületi ügyek. Hivatalos rovat. (Kinevezések. Czimadományozás). Halálozás. Pályázatok. *Lts.* — **A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője** 1910. évi 2. számának tartalmából, olvasóink figyelmét felhívjuk *Fasching Antal dr.*: **Azimuth-számítás különösen bányászati czélokra** cím alatt megjelent kitérő cikkére. Szerző e munkáját az egylet geodeziai és bányászati szakosztályai, 1909. évi november 25-én tartott együttes ülésén adta elő. *Lts.*

Pályázat.

11. 4575. Az alulírott m. kir. főbányahivatalnál kinevezés folytán a sóterme-
lési segéd altisztek létszámában megüresedett *m. kir. gépkezelői állásra* évi ötszáz
(500) korona fizetéssel, évi kétszáz (200) korona személyi pótlékkal, természetbeni
lakással, vagy ennek hiányában évi egyszázhatvan (160) korona lakbérrel, továbbá
évi húsz (20) ürköbméter tűzifa és évi ötven (50) kg. sójándóssággal pályázat hir-
dettetik.

Magyar honos pályázoktól megkívántatik a stabil gőzgépkezelői vizsga sza-
bályszerű letételének igazolása, továbbá teljes gyakorlati jártasság a szállító-, hajtó-
és vízemelő gépek kezelése és karban tartása körül és a hivatalos magyar nyelvnek
szó és írásban való tökéletes birása.

Oly pályázók kik elektromos és hőerőgépek tartatása és kezelése körül jár-
tasággal bírnak, előnyben részesülnek.

Az életkort, egészséges testalkatot, továbbá képzettséget, nyelvismeretet, erköl-
csös életmódot és családi állapotot hitelesen igazoló bizonylatokkal felszerelt, saját-
kezűleg írt s egy (1) koronás bélyeggel ellátott pályázati kérvények az előjáró ható-
ság, illetőleg polgármester vagy főispán útján jelen pályázati hirdetésménynek a
Pénzügyi Közlönyben történt megjelenésétől számítólaga 4, azaz négy héten belül
ezen m. kir. főbányahivatalhoz nyújtandók be.

A kinevezendő m. kir. gépkezelő köteles a kerületi egyesített bányatárspénz-
tár tagjai sorába belépni s magát a társ pénztári szabályoknak alávetni.

Megjegyeztetik, hogy az egészséges testi szervezetet igazoló orvosi bizonyla-
tok közhatósági orvos által állítandók ki, máskülömben tekintetbe nem vétetnek;
ugyszintén az elkésve benyújtott, vagy szabályszerűen fel nem szerelt pályázati kér-
vények hasonlóképen figyelembe vétetni nem fognak. *Bp. Kzl. 3. sz. 1910.*

Aknaszlatinán, 1909. december 23-án.

M. kir. főbányahivatal.

Úgy a szén mint az ércbányászat összes teendőiben jártas maga-
sabb műveltségű fia- **bányamesteri vagy bányaintézői** állást keres.
tal ember, önálló = **„Önálló“** jelige alatt A bányamé-
résben tejesen jártos. Szíves megkereséseket „**Önálló**“ jelige alatt
továbbit a kiadóhivatal. 5-5

Reményre **zártkutatómányokkal fedett érkibúvás**, amely tárómíve-
jogosító, **eladó.** Kérdezősködések, ha „**B. L.**“ jelige alatt
tárva, kedvező **eladó.** és 10 filléres levéljegy melléklésével érkez-
feltételek mellett nek, szívesen továbbit a szerkesztőség. 5-5

Nagy aranybányatársulatnál alkalmaztatni kívánó, megbízható és kifo-
gástalan **bányafelőrök és bányafelvigyázók**, bizonyítvány másola-
előéletű **bányafelőrök és bányafelvigyázók**, tokkal felszerelt kér-
vényeiket „**G. 211.**“ jelige alatt és 35 filléres póstajegy melléklésével
küldjék be a szerkesztőséghez. 5-5

Nagy fémbányatársulat, üzemei részére két-három, a német nyelvet
is bíró **bányamérnököt** és egy **kohómérnököt** keres kedvező
fizetési feltételek mellett. Pályázatokat okmánymásolatokkal és fizetési
igények megjelölésével, 45 filléres póstajegy csatolása esetén „**G. 238**“
jelige alatt továbbit a szerkesztőség. 3-3

Közigazgatási ügyekben

u. m. honossági, illetőségi, örökbefogadás, házassághoz diszpenzáció (kihirdetés aluli felmentés) kivételes nősülési engedély kieszközlése, nagykorúsítás, névmagyarosítás, iparendély megszerzése és közigazgatási ügyekben legmegbízhatóbb értesítésszolgálat. Úgyszintén bármely ügynek gyors és lelkiismeretes lebonyolításáról, valamint a szükséges okmányok beszerzéséről gondoskodik. 4-52

FELLNER ÁRMIN közigazgatási és okmánybeszerzési irodája
Budapest, VI., Szondy-utca 79. sz.

Beretváld önmagadat

az amerikai biztonsági beretva-készülékkel!

Ez a világon a legkellemesebb használatu és a legjutányosabb készülék! A gyakorlatlan kéz is leveszi kifogástalanul a legkeményebb szakált gyorsan, simán. Még sötétben is biztosan és veszélytelenül beretválkozhatunk. Egyedüli védelem az undorító ragályok, mint például a szakálsömör ellen. A készülék használatra készen, legfinomabban ezüstözve, portómentesen csak **5 korona 20 fillérbe** kerül s a pénz beküldése ellenében, vagy utánvétel mellett rendelhető: 3-52

D. E. Scheffer

Budapest, VII. ker., Baross-tér 13. sz.

A készüléket csak egyszer kell megvenni, készütsége kitűnő és egy emberéleten át kitart. 1907-ben 50.000 darab kelt el.

Igen sok elismerő levél.

Pénzkölcsön!!

Vidéki szilárdan épített bérházakra: 10-50 évi törlesztésre 5%-os kamatozás mellett, a becsérték 55%-át. **Földbirtokokra:** 10-60 évi törlesztésre 4%-os kamatozás mellett, a becsérték 70%-át. **Drága kölcsönöket konvertálunk.** Beküldendő: telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokív. **Tisztviselőkölcson:** 10-30 évi törlesztésre 6%-os kamatozás mellett. **Megszerezzük a legmagasabb kölcsönt.** **Közlendő:** életkor és szolgálati idő. Személyhitel 200 koronától 20.000 koronáig 8%-os kamatozás mellett.

Orsz. Hitel- és Kölcsönszerző-Vállalat Igazgatósága

VI. kerület, Izabella-utca 67. szám.

Telefon: 101-28.

Alapítva: 1898. évben.

Felvilágosítás díjmentes. = Válaszbélyeg.

3-52

A hirdetésekre való reflektálásokról kérjük mindig lapunkra hivatkozni.